

EIN TEKSTILSKATT I NORD-ØSTERDALEN

Av Torbjørg Gauslaa

I Nord-Østerdalen har ein i dei seinare åra fått kjennskap til ein sjeldan tekstilskatt. Nemleg ei samling langputer/banddyner og fellåkle/bandåkle. Dei er sydd saman av mønstervevde band, vevd i ymse teknikkar.

Skatten er frå Tolga, Os og Røros, anten i privat eige eller i samlingene til Sætersgårds Samlinger og Norsk Folkemuseum, tilsaman eitt fellåkle og 13 langputer sett saman av 360 meter mønstra band.

Alle er registrert og banda er analysert, døme s. 8, 9, 31. Tilsvarande for heile skatten finns i arkivet til Musea i Nord-Østerdalen. Dessutan veit ein at det har vore eitt voggåkle, ei barnepute og seks langputer til. Det er óg registrert band til mange andre bruk. Banddyner er ei nemning som m.a. i Os framleis er i bruk om desse langputene. I namnet ligg at dyne (pute) - bolsteret var sydd saman av band. Langpute er ei lang pute som høvde for breidda i seng, sluffe og trille. Fellåkle, eit åkle til skinnsida på saueskinnefellen. Dette fellåkleet er óg kjend under namnet bandåkle.

Korleis har ein fått kjennskap til dette?
Det var 84-årige Margit Nymoen som sette det heile i gong. I 1978 feira Kvikne husflidslag 20-årsjubileum og m.a. hadde dei ei utstilling av

gamle ting. Her hadde Margit Nymoen tatt med langputetrekket (bilde 1).

Farmor til Margit, Ingrid Estensdatter Schärer (1836 - 1927), gift i 1860 med farfar Johan Casper Schärer, (frå Sveits) (1827 - 1894), kom frå Os til Bjørgan i Kvikne. Margit meiner at farmora hadde fått denne langputa med seg frå Os. Ein gong på 1930-talet fekk Margit langpute-trekket «heimatt» frå Orkdal i Trøndelag, der faster Caspara hadde hatt det i mange år. Denne jubileumsdagen til Kvikne husflidslag, 29. januar 1978, ga Margit Nymoen langpute-trekket til Sætersgårds Samlinger, Tolga, ho ville det skulle vera sikra for framtida og ikkje kome «bort» (SMT 1900).

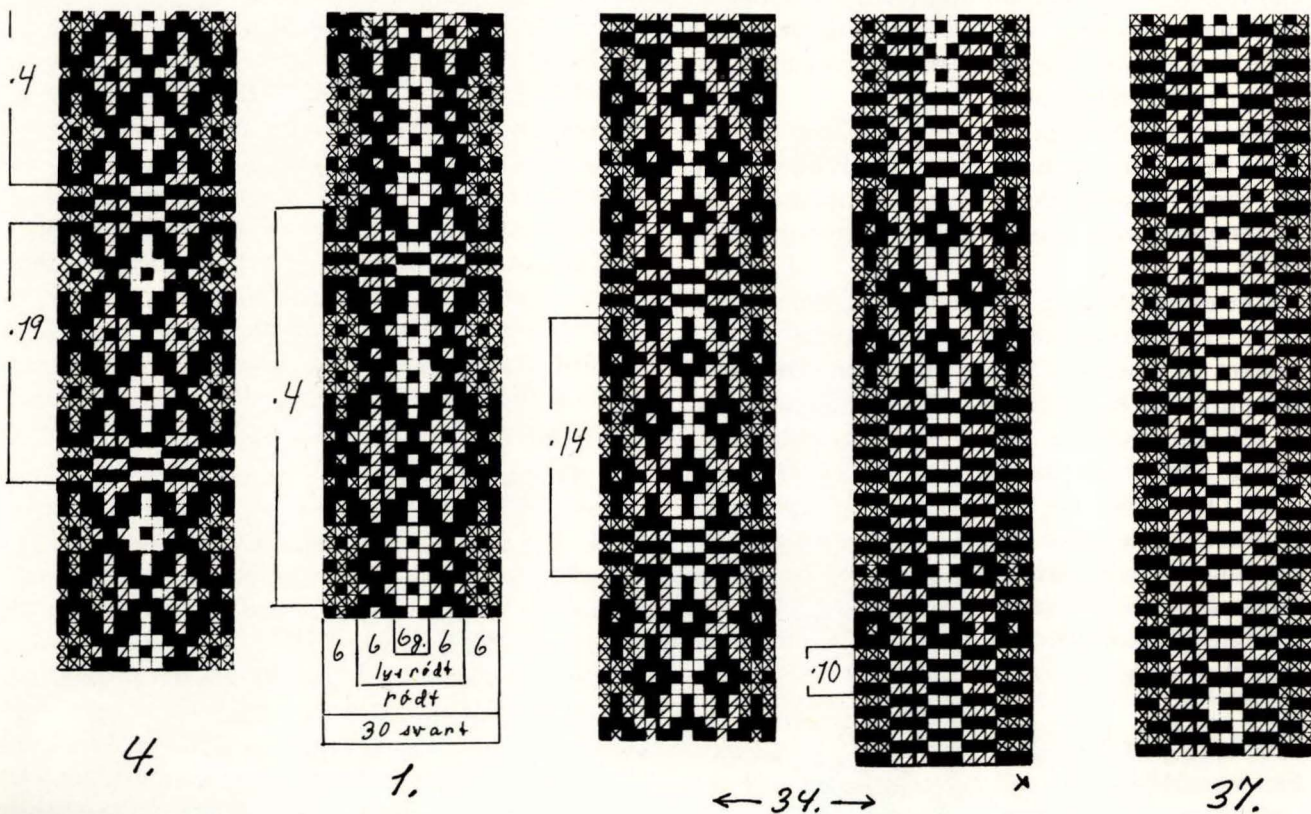
Denne museumsgåva blei med på «husflidsreise» i Nord-Østerdalen. På møtet i Tolga husflidslag fortalde Solveig Erlien at ho hadde sett eit mykje større eitt! Og etter husflidsmøte i Dalsbygda bondekvinneleg hadde putetrekket frå Kvikne fått kjennskap til og funne «to slektingar» i Dalsbygda - eitt fellåkle og ei langpute, begge i eige til slekta til veverka!

Fellåkleet er sydd saman av 49 meter 5 cm breie mønstervevde band. Øvst er det montert 2 lengder tekst frå eitt band, og dette viser at veverka hadde humor. Nedover på åkleet er det montert 4

lengder frå det andre tekstbandet, desse fortel om kven som har vevd, når og kor (bilde 2). Føljande tekst er vevd inn på fellåkleet:

GJØR MIG EN MAGE OG SKIK M
MIG DEN TIL BAGE DIN SKARV
DETTE STYKKE ER JORT I MIT 55 AAR
DEN FØRSTE NOVEMBER 1849
KIERSTI HALVORSDATTER RØ
I VINGELEN

Åkleet har tidlegare vore på utstillinger. Norsk Folkemuseum fotograferte det i 1926. På den norske avdelinga under utstillinga på «Annet nordiske husflidsting i Bergen 1 - 2 august 1928» var fellåkleet frå Dalsbygda med. (Se bilde side 56 i «Nordens Husflidsforbund IV», på side 56-57 står det ein del om band, men dessverre ikkje noko spesielt om fellåkleet).

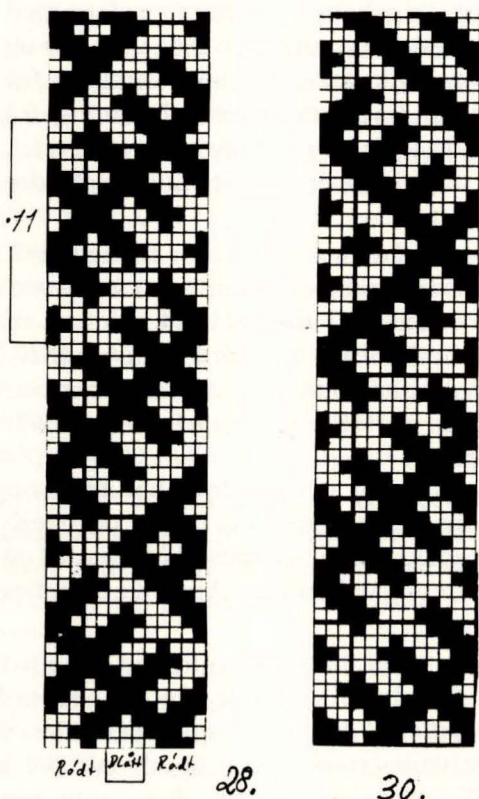

Parband, del av mønster, oppskrift s. 31-32.

Langpute 2 (bilde 3) har innskrifta:

PESB 1844

PESB står for Per Eriksen Berg i Dalsbygda (1821-1899). Han var søstersønn til Kiersti Halvorsdatter Røe. Per var gift med Maren Jonsdatter Myrtrøen (1823 - 1901). Langputa kan vere bryllaupsgåve til nevøen. Den eldste av dei 10 barna til Maren og Per var født i 1846. Veverska, Kiersti Halvorsdatter Røe var født i 1794/95, og var nest yngst av dei sju barna til Anne og Halvor

Band med 2 mellomtråder, oppskrift s. 32-33.

på Gammelstugjelten i Vingelen. Ho døydde i 1874. Me kjem attende til henne seinare.

Desse to store langputene og fellåkleet var lenge «aleine» - men etterkvart har dei fått «selskap» av fleire langputer.

Dei var utstilt på Tolga under Nord-Østerdalsuka i 1979, og dei og 6 langputer til pluss 2 frå samlinga til Norsk Folkemuseum var utstilt på Tolga under Nord-Østerdalsuka i 1982, seinare har det kome fram 4 langputer til.

Langpute 3 (bilde 4) har bokstavane S P S på 2 bandlengder frå same renning/band, ho kom fram under Nord-Østerdalsuka i 1979 og var utstilt i Øversjødalen. Opplysninger me fekk av Marit Dølgaard under utstillinga i 1979 ga resultat. Ho hugsa å ha sett ei slik langpute på Lensmannssetra. Dette førte til at det etterkvart i privat eige på Tolga og i Vestfold kom fram 2 heile og ei halv langpute, langpute 4, 5 og 6 (bilde 5, 6, 7).

Under Tolga-utstillinga i 1982 kom det frå privat eige på Os fram to banddyner, langpute 7 og 8, (bilde 8, 9) begge blei med på utstillinga.

Langpute 3 (bilde 4) har innskrifta S P S. S P S står for Simon Pedersen Nygaard (1849 - 1927) han var gift med Mali Haagensdatter Jordet (1855 - 1932). Det var fellåkleet og langputene som var skyld i at denne langputa kom for dagen att. - Ved synet av desse hugsa Anna Sønsmør langputa i besteforeldre-senga heime på Stuen i Øversjødalen. Ho mintes puta frå barndom/ungdom. Puta var så tung når ho skulle ut «og bankes».

I 1979 kom puta fram frå «gøymestaden» sin på loftet der ho har vore «borte» i årevis. Eigarane, Ragnhild og Simon Nygård på Stuen i Øversjødalen ga i 1981 langputa til Sætersgårds Samlinger, puta med farfar sine bokstavar skulle vere

sikra for framtida og ikkje «kome bort» eller bli gløymd fleire gonger. (SMT 1901).

Her har Sætersgårds Samlinger to verdfulle testilskattar, eitt langpute-trekk og ei langpute (SMT 1900 SMT 1901)

Langpute 4 (bilde 5) er i privat eige på Tolga. Dette langpute-trekket har korkje bokstavar eller årstal, men det har 2 bandlengder (27.,31./yste) i ein «ny» mønsterteknikk. (sjå punkt e, s. 19).

Langpute 5 (bilde 6) er i privat eige på Tolga, har bokstavane E I S og årstalet 1844 på 2 bandlengder frå same renning/band.

Langpute 6 (ei halv langpute, bilde 7) er i privat eige i Vestfold, tidlegare Tolga. Like ved skøyten på andre bandet har puta bokstavane M O D og årstalet 1837 (truleg at det er/har vore M) Det er framleis ukjend kva manns- og kvinnenamn desse bokstavane på langpute 5 og 6 står for, og om årstala 1844 og 1837 har ei serskild tyding for E I S og M O D.

Langpute 7 (bilde 8) er i privat eige på Os. Puta har bakstykke av rutet ullstoff, det er same stoffet som i 2 av kjolane etter Anne Knutsdotter Nygaard Trøen, (1809 - 1891), gift med Jon Olsen Os (1809 - 1872).

Langpute 8 (bilde 9) er i privat eige på Os, har 2 strikka bandlengder frå ei lengde, med bokstavane A K D i eine enden. A K D står for Anne Knutsdatter Os (1809 - 1891). På baksida har langputa bokstavane K J D i korssting. K J D står for datter til Anne og Jon, Kari Jonsdatter (1850 - 1876). Innholdet av langpute 8 var ei stor oppleving.

For å finne teknikken i dei 2 banda med maskeverknad blei puta opna. Og her kom for dagen att: Stoffbitar av ymse type, farge og

materiale av meir enn 100 slag, også med trykk, frynse-restar av kvitt og raudrutet tørkle (med 28 renningstrådar av 1-tråda bomullgarn pr. cm), ringvendstoff maken til bakstykket på puta og stoff maken til stoffduskane. Ringvendstoff og mange av dei andre er både nye stoffbitar og heilt tynnslitte, utslitte bitar. 10 - 12 bitar av strikke-restar, i glattstriking, rett og vrangstriking og ein bit med mønstermasker i anna farge. Småbitar, avklipp av tøvd stoff, laga i fastmaskehekling i bakre maskebue, med svart mønster på blåraud botn, 2 ripsbandbitar, bitar av plagg med saum og det heile. Skinnbitar med og utan hår og ull m.m. Av dei ulike tekstilbitane er samlinga frå utvalet frå putefylla ei stor og verdfull samling frå ein tidsperiode, truleg første halvdel av 1800-talet. Dei utslitte stoffbitane er naturleg nok langt eldre enn puta.

Men puta inneheldt meir, ei stor mengd små papirbitar, med så mange og store delar at ein ved «puslespel» veit at det i alle fall er 14 nummer av MORGENBLADET frå tida april - oktober 1837. Det er óg ein del papirbitar med anna trykk i puta. Puta er fylt etter «oktober 1837», men når; ca. 1840 eller seinare?

Det er tradisjon for at begge desse banddynene, langpute 7 og 8 og voggeåkleet og dei tre banddynene som gjekk med i brannen i 1940 er vevd på garden Os ytre, - kan hende av Anne Knutsdatter Os (1809 - 1891).

Langputene som har meir ullband og med tyngde i parband, skil seg noko frå dei andre, - noko som styrkar at Anne Knutsdatter Os eller ei anna på garden var ei dyktig band-veverske i tillegg til Kiersti Halvorsdatter Røe, som me allereie har fått kjennskap til.

Langpute 9 (bilde 10) er i privat eige i Vingelen. Denne langputa kom for dagen att i 1982. Berit Vang Moen hugsa å ha sett ei banddyne på utstillinga til ungdomslaget Nybrott i 1925. Langputa har ikkje bokstavar eller årstal, men har likevel eigne sertrekk. 2 bandlengder (det yste bandet i begge sider) er vevd i lin og spælsau-dekkhårgarn i 17 brikker/spjeld/snåler. Bandet er tredd i grupper med høgre og venstre-vende brikker og med 2 trådar i kvar, og vevd i parti med skiftande dreieretning (sjå punkt h, s. 19).

Langpute 10 (bilde 11) er i privat eige på Røros. Denne langputa, opphavleg frå Narbuvooll, kom Anne Nyvoll inn på i ein «tekstil-samtale» som-maren 1984. Frå 1986 i Os Museums eige.

Puta har bokstavar på 3 bandlengder frå 3 renninger/band. Det 15. bandet har 7 bokstavar: H T S M A D N. Det står for Hallsten Toresen (1822 - 1898) gift 1. gang i 1850 med Marit Amundsdatter (1826 - 1860) Narbuvooll. Ved skøy-tane på 28. og 31. (band frå same renning) ein bokstav på kvart M H, står for Marit og Halsten. Kan hende har bandet hatt fleire bokstavar? Ei bandlengde, det 24. bandet har bokstavar og årstal: A J D 1848 (A'en er utan tverrstrek, J eller I). Førebels er det ukjend kva dette står for. Langputa kan vere bryllaupsgåve - årstalet 1848 viser i alle fall at eitt band er vevd eitt par år før Halsten og Marit gifta seg. Kan A J D stå for veverska?

Langpute 11 (bilde 12). Til samlingene i Norsk Folkemuseum kom det i 1919, ved oppkjøpar Bangfil, Trondheim, inn ei langpute frå Røros (N F 208-19). Langputa er utan bokstavar og årstal.

Både langpute 10 og 11 har tverrband i endane.

Langpute 10 har 2 lengder (bilde 11) og langpute 11 har 1 lengde i kvar ende.

Langpute 12 (bilde 13) og pute 13 (ei halv langpute bilde 14) er i privat eige på Os. Dei kom fram i september 1985, og er enno ikkje analysert.

Langpute 12 er truleg vevd av Kiersti Halvorsdatter Røe. Puta har 4 bandlengder frå 2 renninger av same slag som midtbanda i langpute 2 frå 1844. På skinnbaksida har langputa bokstavane O A S og R O D (el. K) og årstalet 1844 skrive med raud-maling. Langputa kan vere gåve/bryllaupsgåve til O A S og R O D i 1844. Førebels er det ukjend kva manns- og kvinnenamn bokstavane står for.

Barneputa/pute 13, er ei rein lin- og ullpute, med 18 band på framsida og 6 band som del av baksida.

Men det har vore og er heilt sikkert fleire langputer. Frå kommunane Tolga og Os kjenner ein til at det har vore eitt voggeåkle, ei barnepute og truleg seks langputer (banddyner). I brannen på Os-garden 2. mai 1940 brann 6 gardar, bura på 3 gardar sto att. Marie Kroken hugsar at det i nystugua, i uttrekksenga i gjesterommet låg ei banddyne (langpute). På kløloftet låg det to meir slitte og brukte, desse blei tekne fram og brukt på køyreturar med sluffe og spisslede, og lagt i sete og bak ryggen. Ho hugsar óg at det i ei oppredd vogge låg eit lite åkle av band.

I Dalsbygda har det óg vore ei langpute til, brukt i senga på gjesterommet til på 1960-talet. Frå første halvdel av dette århundre er det minne om ei barnepute i Tufsingdalen. Truleg var der óg eitt langputetrekk. Frå Øversjødalen er det minne om at ei banddyne (langpute) blei brukt på kyrkjeveg, over dåpsbarnet i 1920.

Slike bandtekstilar er óg kjend frá andre stader.

I samlingene til Norsk Folkemuseum er det eitt putetrek, NF 248 - 98 (bilde 15) frá Rud, Flesberg i Numedal.

Putetrekket er 54 cm langt og 59 cm breitt, dvs. omlag halv storleik til dei 3 største langputene i Nord-Østerdalen. Har dette halve trekket vore ei langpute, tyder det på deling ein gong før 1898. Se omtale bak s. 31 og i Bygd og By XXX, s. 60-62. Elles veit ein at det på Nordmøre har vore eitt langpute-trekk, m.a. brukt som åkle til for ein del år sia.

I Trysil er det eitt lite fellåkle (med 19 band i breidda, frá same renning/med same mønster.) Banda går på langs i åkleet. Alle er vevd med same «stjerne-møster» (med 17 mønstertrådar i raudt ullgarn og botn i kvitt bomullgarn). Åkleet er kanta med eit smalare raudt og kvitt band med mønster i raudt og skrártstilt rutenett. (Begge banda/renningene i åkleet er band med 2 mellomtrådar) Åkleet er laga av Olea Gjermundsdatter Lyseggen (1825 - 1903). Når Olea gjette krøttera i skogen, brukte ho å ha med seg band-skjea. (Oppl. Ingeborg Kveen).

Drar me austover, over grensa, så er det i Jämtlands läns museum to såkalla spelmannstäck, eitt (112 x 270) er utstilt. Det andre, (110 x 168) med årstalet 1771, er deponert i museet i 1984. Det siste er kjend frá bilde i boka «Band» - (av Astrid Axelson og Liv Trotzig, 1958). Begge er frá Härjedalen (nokre mil sør for Østersund). Dei er omtalt av Erik J. Bergström s. 8 og 9 i eit av «Spelmannen»-bladene 1983.

Bergström viser óg til ein artikkel i «Hälsing-låten» 1/75 der «Hugo Ljungström redogjort för

en sällsynt företeelse med anknytning til spelmän, nämligen ett spelmannstäck.» I boka «Band» er óg nemnd eit spelmannstäck, «Blinda Palmen från Svärdsjö», som spelade på 123 bröllop. Hans band räckte til et sängtäck.» Spelmanstäck skal vere sydd saman av brudstrumpeband.

Det at brura ga gåver til spelmannen og andre medhjelpare i bryllaupet er det óg tradisjon for i vårt distrikt. (oppl. frá fleire). Brura, venninner og slektningar laga band og rosavotter for at brura skulle ha å gje bort i bryllaupet, fortel Berit Vang Moen i Vingelen, «Mor gifte seg i 1898, og andre bryllaupsdagen hadde ho forkle-fanget fullt av rosa-votter og band til utdeling». I Vingels-boka skriv Eystein Eggen - «I god tid før bryllupet gjekk brura omkring og «sette ut» band og votter. Det var skyldfolket på spinnesiden som reidde ut desse gåvene, og under bryllupet fekk spelmannen, drengane og ymse andre band og votter av brura.»

Om det er slike gåver som er nytta i somme av «våre» langputer det veit me ikkje. Men etter banda å døme er mange av dei truleg opphaveleg laga til husuband. Både husuband og hengsler (bukseselar) blei laga ferdig i ei lengde med dusk/frynser i begge endar. Seinare, når dei skulle takast i bruk, blei dei delt midt på. Mange av banda i langputene er óg delt midt på, oftast er det berre to og to band frá same renning og med dusk/frynser i to av dei fire endane. Av det som kan vere hengsler er det ei lengde pluss at det kan vere ein eller fleire bandskøytar.

Ei langpute vil vere mellom ein halvpert og ein tredjepert av eit åkle/eit täcke, breidda er omlag den same som på dei største langputene.

Bruk

Band og band-tekstilar har m.a. vore brukt til: Fellåkleet som er heilt sjeldsynt i samlinga, har vore sydd til skinnfell, det har restar av mørkt lingarn langs ytterkantane. Det har óg vore brukt berre som åkle. Det er nesten ikkje falma og slitt. Ein tekstil som er verna om og teke godt vare på. Langputer/banddyner: desse har hatt ymse bruksområde, og er brukt langt inn i vårt århundre. Dei er brukt i gjesteenga, besteforeldresenga, eller til setepute og/eller ryggpute i slede og trille. Dei kunne óg brukast som dyne, til å legge over dåpsbarnet på kyrkjevegen (barnedåp i 1920). Voggeåkle, barnepute: voggeåkle låg på den oppreidde vogga, kanskje over dyne eller fell. Barneputa er truleg brukt i barneseng.

Det er óg døme på anna bruk av band i Nord-Østerdalen: Reiveband/linde, kristenlinde, bådnlinde (til å bære ungen i, Folldal), kante- og pynteband, band i livet på skjorta, forkleband, skoningsband/skolugg, stuttband (Ytre Rendalen), belter, bukseselar/hengsler (barn og voksne), husuband, snøsokkeband, skoband, pjeksband, puttisband, hestkledband, sengband, sending/beningkorgband (Folldal, Kvikne), hestetømmer (Ytre Rendal).

I frå Os (Dalsbygda og Tufsingdalen) er det døme på reiveband, hengsler, husuband, og frå Ytre Rendal hestetømmer, vevd i brikker/spjeld/snåler.

Kven har vevd

Ei bandveverske «kjenner» me, det fortel fellåkleet om, og både det og langpute 2 og 12 (bilde 2, 3, 13) fortel oss at dette var ei dyktig bandveverske. Det me i Vingels-boka kan lese om fem i slekta hennar, kunne me i andre ordelag bruke

om Kiersti Halvorsdatter Røe, født 1794/95, død 1874. (I Vingelsboka står det 1795, i kyrkjeboka i Statsarkivet står fødselsåret 1794 og med 30. nov. som fødsels- el. dåpsdag, på åkleet «i mit 55 aar den første november 1849»). Dessverre er det ikkje skrive noko om Kiersti i Vingelsboka, men arbeidet hennar, og det som lever i minne til bygdefolk, fortel om ei evnerik kvinne med godt handlag som m.a. vevde seg «bort frå lagnaden sin». Kiersti var ufør i omlag 60 år, det er frå fleire hald fortald at ho litt over 20 år gamal datt ned frå fjøslemmen, ho ødela hofta, og resten av livet måtte ho ha hjelp for å kome «hit og dit».

Me veit at Kiersti var ei dyktig bandveverske, korkje fellåkleet eller langpute 2 med årstala 1849 og 1844, er noko nybyrjar-arbeid. Ho var 55 år da ho vevde fellåkleet (eller tekstbandet). Kor mange av dei andre kjende band-tekstilane, og band, som er vevd av henne, det veit me ikkje noko sikkert om. Men det er klart at ho må ha vevd mykje band.

Hennar arbeid må óg ha hatt innverknad, og ho må ha vore ein rikdom og ei kjelde til inspirasjon for andre. Ho kan óg ha vore ein leiremeistar for mange, både direkte og indirekte. Då som no henta me idear hos andre. At Kiersti har vore med på og tilkjem ein stor del av æra for at me i dag har denne store tekstilskatten og den store bandtilverkinga i Nord-Østerdalen, det er det liten tvil om.

I privat eige i slekta er det óg eit båreteppe (170 cm langt og 80 cm breitt) i skillebragd/«8 hovolsvev», vevd av Kiersti kring 1850.

Det har renning og innslag i 1-tråda ubleikt lingarn Z-snu og mønsterinnslag i 1-tråda saue-svart ullgarn S-snu, handspunne. Det er vevd i 2

Bilde 1: Langpute 1, trekk (SMT 1900) frå Os/Kvikne.
Eigar: Sætersgårds Samlinger, Tolga.

Foto: Glomdalsmuseet.

Bilde 2 B: Fellåkle/bandåkle frå Dalsbygda, Os.
Detalj. Privat eige. Foto: Glomdalsmuseet.

Bilde 5: Langpute 4, trekk frå Tolga.
Privat eige. Foto: Glomdalsmuseet.

Bilde 2:
Fellåkle/bandåkle frå Dals-
bygda, Os. Privat eige.
Foto: Glomdalsmuseet

breidder kvar på 40 cm og med omlag 550 renningstrådar og med 2 mønster/hovlingsrapportar. Dette kan ein óg tenke på som 40 cm breie band og kan hende vevd i same reiskap som ho brukte til bandvevinga si (andre ville ha vevd dette i ei breidde).

Kiersti hadde ein tung lagnad, men vevinga hennar fortel at ho fann glede og interesse i tilværet. Ho må ha hatt eit lyst sinn og må ha vore ein humorist, og hadde sikkert glede av å lage tekstbandet i fellåkleet. «Gjør mig en mage og skik mig den tilbage din skarv». Skal tru om ho fekk noko tilbake!

Finns det fleire slike eller liknande tekstband etter henne tru?

I Vingelsboka står det at ho døydde ugift heime og i kyrkjeboka i Statsarkivet: «1874 25 april (død) 28 april (begravelse) i Vingelen lægdslem Pige Kiersti Halvorsdatter født 1794, oppholdssted Jordest». Legda, det var folketrygda den gongen.

Foreldra hennar døydde i 1832 og 1833 og dei skøyte frå seg garden i 1831 til broren Per. Broren Per døydde i 1843. I Vingelsboka står det ingenting om føderåd til Kiersti, korkje då foreldra døydde eller då svigerinna skøyte frå seg garden, og heller ikkje då brordattera og mannen selde garden. (Første ætta på garden døydde ut med dei). Truleg har Kiersti vore ein del hos sine to yngste søstre i Dalsbygda, men likevel har det ikkje vore lett for ei kvinne som var ufør i omlag 60 år av sitt 80-årigt liv.

Til dei ho kom i kontakt med i si levetid, og alle oss som ho i si ettertid har kome i kontakt med gjennom sitt arbeide, har ho hatt mykje å gje. Kva framtida vil kunne fortelje om hennar arbeid, det veit me ikkje idag. Me kan berre leve i vona.

Samtidig med Kiersti levde det i alle fall ei bandveverske til som sette saman band til langputer/banddyner. På Os er det tradisjon om at langputene (7,8) er vevd på garden. Veverska kan ha vore Anne Knutsdatter Os, f. 1809, eller ei anna kvinne på garden (se s. 10).

Elles veit me at det var mange som vevde band, og at dei var flinke, det syner mønsterrikdommen, farge- og materialvalet og vevinga, i det som er teke vare på.

Materialet

Garn. Ullgarnet, det meste er spælsaugarn - sams eller dekkhårgarn, handspunne og plantefarga. Mest alt er 2-lagt, og med Z-snu og S-tvinn, litt er 3-lagt, noko med S- og noko med Z-tvinn, ein og annan gong er det Z-tvinn i det 2-lagte. Lingarnet er 2-lagt, med S-snu og Z-tvinn, ubleikt, noko er bleikt eller halvbleikt.

Bomullgarnet er 2-3-4 og 6-lagt, S-snu, Z-tvinn, det meste er truleg handtvinna, kan hende óg noko handspunne. Det var vanleg å kjøpe 1-tråda bomullgarn, nøste saman to eller fleire trådar og tvinna det på rokk.

I innslaget er óg noko garn 1-tråda -lin, ull eller bomull og fleire trådar saman.

I banda/vevnadene kjem det fram ein fin verk- nad i materialet, ved at ullgarnet har S (venstre) tvinn og lin- og bomullgarnet Z (høgre) tvinn. Garnet og mønsteret blir spenstigare ved at tvinnen i ullgarnet og i det lyse lin- og bomullgarnet går kvar sin veg.

Fargar

Fellåkleet har hovudinstrykk av raudt med tillegg

Bilde 3: Langpute 2 frå Dalsbygda, Os.
Privat eige. Foto: Glomdalsmuseet.

Bilde 4: Langpute 3 (SMT 1901) frå Øversjødalen, Tolga.
Eigar: Sætersgårds Samlinger, Tolga.
Foto: Glomdalsmuseet

av blått, grønt og sauesvart pluss det lyse, - naturfarga ull-, lin- og bomullgarnet.

Langpute 1 har blått hovudinstrykk med ubleikt linbotn, medan dei andre har raudt hovudinstrykk med lys botn, ubleikt lin- og bomullgarn. Alle har større eller mindre tillegg av andre fargar. Langpute 7 og 8 skil seg noko frå dei andre, dei har eit meir «ullent» uttrykk, det meste av det lyse i desse er naturkvitt ullgarn.

I svært mange av banda/renningene er det fargenyanse, eller anna farge i ein eller fleire trådar i midtmønstertrådane (evt. óg fleire stader i renninga), noko som har fin verknad, men som óg er ein stor fordel under vevinga serleg om det er mange mønstertrådar. I somme av banda med 2 mellomtrådar er det óg ei gruppe botntrådar i midten, 3-5 trådar, i anna farge og materiale, se t.d. band nr. 7 og 10 rekna ovanfrå og ned på fellåkleet. Botntrådane kan óg ha striper med anna farge, se t.d. pute 2, (bilde 3) med fleire band med svarte botnstriper til markering av mønsterfelta.

Mønster, veving og montering

Nesten alle banda, med nokre unntak, har skiftande mønster, alltid fine overgangar frå mønster til mønster.

På fellåkleet er det innvevd tekst på 2 av parbandrenningene. 5 av langputene har bokstavar innvevd på 7 renningar (band med 2 mellomtrådar) 4 har óg årstal (1837, 1844, 1844 og 1848). Det er lite (nesten ikkje) vevefeil i banda, (nokre få skil seg ut ved at det må vere nokon meir uøvde som har vevd). I pute 8 (bilde 9) kan ein lett sjå at banda er vevd i bandgrind/«bandskje», renningstrådane står tettare i jaren enn i midtre del av banda, men i så og seie alle dei andre banda

er det jamn avstand mellom renningstrådane frå jare til jare sjølv om trådtalet kan vere godt over 100.

På fleire av bandlengdane er påsett duskring med frynser vikla rundt ein del renningsstubb, nedsydd med fleire omkast til bandenden 4 stader, og slik at desse går saman med frynsene frå bandet (bilde 1, 6) eller montert direkte på puta (bilde 8, 9). Itredde frynser med «hode» og «hals» og duskringar med frynser går att. Fire duskringar med frynser er montert ein i kvart hjørne på spelmanstäckket med årstalet 1771. Duskringar med frynser finn ein óg m.a. att på sengeband og hengsler (bukseselar).

Langputene 7, 8, 9, 10 og 12 har stoffduskar av 3 - 5 ullstoffflappar (ymse slag) i kvar dusk. Stoffduskane er sett inn i saumen mellom for- og bakstykket i langputene (sjå bilde 8,9,10 og 11). Ein god del av banda er skøytt, ein eller fleire gonger, somme gonger med band av same slag, andre gonger óg av andre band i tekstilen, eller av band frå eiga renning.

Banda er sydd saman frå vranga med kaste- sting i dobbelt 2-lagt lingarn. Langputene, for- og bakstykket er sydd saman med kastesting eller attersting i dobbelt 2-lagt lingarn.

3 puter har stoff-bakside, 6 har skinnbaks- side av heimegarva ku/kalv, geit eller saueskinn, 2 er utan bakstykke. Alle langputene/putebolstra har holdt ganske godt på dun og fjær. Langpute 7, 11 og 12 har underfór/bolster, stoff i 7 og 11, saueskinn m/ull i pute 12, under forstykket (banda). Pute- fylla har vore fjør og dun, små papirbitar og stoff- restar/bitar (sjå s. 10).

Storleik:

Fellåkleet er 127 cm breitt og 170 cm langt.

Langputene:

Breidde: 2 er 49 cm, 8 er 53-55 cm, 2 er 56 og 59 cm, 1 er 30+10 cm.

Lengde: 3 er 89 cm, 1 er 97 cm, 4 er 100-102 cm, 2 er 52 cm (halve puter), 3 er 110-115 cm.

I fellåkleet og langputene er desse bandtypene brukt:

a) Ripsband - band med effekt i renningsrips (2 ulike vevskill, 1 tråd tredd i hol og 1 tråd i mellomrom i grinda), det er renningstrådane som er synlege og som gir mønstereffekten i ripsband. Banda kan vere einsfarga, mønstra, tverr- og/eller langstripa.

3 renninger - band brukt i langpute 4 og 10 og i fellåkleet (kantband).

b - c - d: Parband - det er namnet på denne teknikken i Nord-Østerdalen. Her har banda 2 trådar i paret og det går over 3 innslag (i somme høve over 5). Teknikken kan elles ha ymse trådtal i «paret». Parband er mønstra band vevd på/plukka på ei tverrstripa ripsrenning i 2 eller fleire fargar, med eller utan fargebyte i tverrstripene. Mange av parbanda her har fleire fargegrupper i renninga, (sjå t.d. fellåkleet, bilde 2 og langpute 5 og 7, bilde 6 og 8). Trådparet går i overskillet 2 gonger og plukkast opp frå underskillet 1 gong. Alle parbanda som er brukt her har vrangside, men dei kan óg vevast med same mønster på begge sider, plukkast opp/ned i annakvart vevskille. (I banda på spelmantäcke med årstalet 1771 er det óg mange parband, men desse har mønster på begge sider. Korleis det er på det andre kan ein ikkje sjå frå framsida).

b) Parband med mønsterplukking i begge vev-

skill. 39 renninger - band brukt i alle, så nær som i langpute 3, 4 og 13.

c) Parband med mønsterplukking i begge vevskill og med ripsbotnparti, 3 renninger - band brukt i langpute 1, 7 og 8.

d) Parband med mønsterplukking i annakvart vevskill, på ripsbotn. 2(3) renninger - band brukt i langpute 2, 8 og 12.

e) Mønstervevde band på tverrstripa ripsrenning med fargebyte og renningarapport: 1 svart, 1 raud, 1 svart, 1 raud, 1 svart - her vil 2 raude mønstertrådar på svart botn for kvart par byte plass i grinda (vere tredd i hol, i mellomrom). Ein plukkar berre mønstertrådar frå underskillet, og mykje av mønsteret i denne teknikken får ein «gratis». 27. og 31. (yste) bandet i langpute 4 gav oss denne «nye» bandteknikken, ein parband-avart. Det var den finske tekstilkunstnaren, Barbro Gardberg, som ved eit Tolga-besøk i 1983 fann ut av vevemåten i bandet. Ingen av oss kjende bandtypen frå tidligare, før i dette langputetrekket som «kom fram» i 1979.

1 renning - band brukt i langpute 4.

f) Mønstervevde band med 2 mellomtrådar - botn der 2 og 2 renningstrådar går saman i botn mellom kvar mønstertråd. Banda kan vevast med stor mønstervariasjon, oftast går mønstertrådane 1 og 1 - og har trådsprang av ymse lengde. Banda har mønster på begge sider - eine sida vil oftast ha tyngda av mønstertrådane og vil som regel vere rettsida. Mønstertrådar i ullgarn, botn/mellomtrådar i lin- eller bomullgarn (3 unntak - i langpute 2, 12 og 13 med mønster i lin og ull el. lin og botn i tynt raudt ullgarn).

131 renninger - band brukt i alle så nær som i langpute 8.

Bilde 6: Langpute 5 frå Tolga.
Privat eige. Foto: Glomdalsmuseet.

Bilde 8: Langpute 7, banddyne frå Os.
Privat eige. Foto: Glomdalsmuseet.

Bilde 7: Langpute 6 (halv) frå Tolga.
Privat eige. Foto: Glomdalsmuseet.

Bilde 10: Langpute 9 frå Vingelen.
Privat eige. Foto: Glomdalsmuseet.

g) Mønstervevde band med 2 mellomtrådar, botn i lerret/toskaft. Mønsteret her (6. og 16. band) høver godt for veving i grind med doble holrader og dragningshovlar. 1 renning - band i langpute 1.
h) Spjeldvevde/snålvevde/brikkevevde band - tredd med 2 tårdar i kvar brikke. Vevd med partivis, skiftande dreieretning. 1 renning - band i langpute 9.

(Ein annan variant av brikkevevde band, sjå s. 31, putetrekket frå Flesberg). Banda i langpute 9 har 2 «gamle søsken» frå 6. århundre, - eitt av banda i Snartemofunnet (Norske oldfunn VII, pl. XIII 1), og bandet frå Vestrum i Hedrum, Vestfold (pl XI 1), begge vevd med 16 brikker og med 2 trådar i kvar av dei 12 brikkene i midtpartiet, 10 og 7 mm, breie, vevd med partivis skiftande dreieretning i midtpartiet. «Maskerad» med 4 trådar i kvar av dei 2 kantbrikkene.

i) Strikka band - glattstrikka med ein mønsterfarge, strikka fram og attende, med skiftande mønster. 1 opplegg - band brukt i langpute 8.

Nesten alle dei vevde banda (nokre unntak) har kantar i renningsrips, frå 3 - 4 til 16 - 18 trådar i kvar side. Ripskanten kan vera einsfarga, tverr- eller langstripa i 2 eller fleire fargar. Det kan vere same fargar som i mønstertrådane, men òg andre «ekstra» fargar.

Reiskap - kva vevde dei i?

Det me veit sikkert er at mange vevde band i bandskjeer/bandgrinder og i snåler/spjeld/brikker. Dette er gamal reiskap som mange har i dag. Om bandgrinder, sjå artikkelen «Gamle bandgrinder med to og/eller tre holrader». Fleire stader i Os er det òg gamle tre-brikker (og gamle brikkevevde band) og der dei opphavlege namna

og teknikken framleis lever, snåler/snålom, snålband, snålvev, spjeld, spjeldband, spjeldvev. Namna er òg kjend andre stader i Nord-Østerdalen. Spjeld, ei avleiing av det gamalnorske og islandske namnet spjald.

I sin artikkel om tekstilfunnet frå Enebø og Snartemo (i Sogn og Fjordane og Vest-Agder) bruker Hans Dedekam i 1924 nemninga spjeld og spjeldvæv. I 1935 bruker Bjørn Hougen spjell og spjellvev, men han bruker òg nemninga brikker, brikkevevningen, firetråds- og totråds-brikning. Begge bruker spjellvevde/spjældevævede border, spjellvevsborder.

I By og Bygd XIX s. 117 og XXX s. 56, kan me lese om denne namnebruken.

Aust-Telemark: Brekke/brekkekur, brekkeband

Setesdal: Spjøllband

Gjøvdal: Spjeld Baand (skifte frå 1741)

Vest-Agder: Å brikke

Valdres: Å spjølla

I langpute 9 er 2 bandlengder brikkevevde, og i putetrekket på Norsk Folkemuseum (NF 248-98) er 14 bandlengder brikkevevde, alle tredd med 2 trådar i kvar brikke. Då eg våren 1982 «levde» saman med putetrekket på Folkemuseet nokre dagar, slo det meg at brikkene som er ein kjend reiskap i Nord-Østerdalen kunne ha vore reiskapen til mange av dei breie parbanda. Ved å tre 2 trådar i kvar brikke, halde att på dei aktuelle (rette) brikkene, vil ein kunne veve parband, liksåvel som dei brikkevevde banda i putetrekket frå Flesberg der renningstrådane går over 1-2 el. 3 innslag. I parbanda må ein dreie brikkene til og frå, dvs. slik som i ripsband-veving i brikker. (Brikkevevde band, spjeldband, snålband, og

Bilde 9: Langpute 8 banddyne frå Os.
Privat eige. Foto: Glomdalsmuseet.

Bilde 11: Langpute 10 frå Narbuvooll, Os.
Os Museum. Foto: Glomdalsmuseet.

Bilde 12: Langpute 11 (NF 208-19) fra Røros.
Eigar Norsk Folkemuseum. Foto: Norsk Folkemuseum.

Bilde 14: Langpute 13 (halv) fra Os.
Privat eige. Foto: T.G.

Bilde 13: Langpute 12 fra Os.
Privat eige. Foto: T.G.

Bilde 15: Putetrek (NF 248-98) fra Flesberg, Numedal.
Eigar Norsk Folkemuseum. Foto: Norsk Folkemuseum.

levande tradisjon kring desse kjem me attende til i ei seinare årbok).

Både brikker/snåler/spjeld og bandgrinder/bandskjeer med 1 - 2 eller 3 holrader og bandknivar er gamal kjend reiskap i Nord-Østerdalen. Kiersti har nok óg brukt denne reiskapen. Det er likevel mykje truleg at ho eller faren, klokke-makaren og altmolegmannen, kom fram til ein høvelegare reiskap for henne som var ufør. Med tanke på det store trådtalet ho hadde i banda i fellåkleet, og på dei 2 40 cm breie lengdene i båreteppe kan det vise til ein eigen reiskap.

Ei treramme (grind) med vanlege trådhovlar i, og så tre som i grind med 1 holrad, i hovelauge og mellom hovlane (i hol og spalte i grinda). Hovlane vil óg kunne lagast som til grind med 2 eller 3 holrader. Her vil hovlane kunne stå tett, renninga vil ikkje vere så utspilt som i ei vevgrind og vil lett kunne gje plass til eit stort trådtal. (Stort trådtal har me i mange av Nord-Østerdalsbanda). Slike grinder fant Anne Grethe Stuksrud på, og ho fekk laga og tok dei i bruk på Trontun Vg. skole midt på 70-talet. Eit eldre døme har me i Nationalmuseet i København (Bånd og Redskab s. 93 og 97).

At dette eller ein annan høveleg bandstol/vevstol, der ho kunne vere mest mogleg sjølvhjelpen, var reiskapen hennar, er ikkje utenkjeleg. Eg har ei sterk tru på at far, Halvor, laga ein tenleg reiskap for bandvevinga til den uføre dattera si. Me veit at han kunne anna enn å laga klokker. Men om Kiersti sin vevreiskap nokon gong vil kome for dagen att, det er eit ope spørsmål, men kvifor ikkje?

Bandstolar, slike som m.a. er kjende frå Stor-

Elvdal og sørover i fylket og i Oppland er mest ikkje kjend i Nord-Østerdalen. Det er ein bandstol på Tyllidal Bygdetun, men han har ikkje heimfesting til Nord-Østerdalen. Desse bandstolane (med 2 bommer i same ende) høver ikkje til veving av breie band.

Me skylder Kiersti Halvorsdatter Røe og andre bandveversker frå førre århundre og tidlegare, ja-dette med, og ha augo og øyro opne både for band-tekstilar, bandreiskap, bruksområde og tradisjon kring dette.

Litteratur:

- Berlin-England, Sonja: Brikvåvda band. Sth. 1978.
Bjarnadóttir, Haldóra: Vefnadur. Kbh. 1966.
Christie, Inger Lise: Et reivebarn. By og Bygd XXV, s. 107 - 128.
Dåpslinder fra Østerdalen. By og Bygd XXVIII, s. 115 - 149.
Spebarn i «linde og reiv». By og Bygd XXIX, s. 5 - 42.
Brikkevevde bånd i Norge. By og Bygd XXX, s. 55 - 94.
Collin, Maria: Banden i bygdesløjden. Nordens Husflidsforbund III, s. 71 - 83.
Collingwodd, Peter: The Techniques of Tablet Weaving. London 1982.
Dedekam, Hans: To tekstilfund fra folkevandringstiden, Enebø og Snartemo. Bergens Museums Aarbok 1924 - 1925, s. 1 - 57.
Ficher, Bithe Karin: Bånd og redskab. Viborg 1978.
Gardberg, Barbro: Två gamla typer av bandgrindar för mönsterplockade band. Hemslojden nr. 1 - 1980, s. 6 - 13.
Gauslaa, Torbjørg: Veving i grind. Norsk Husflid nr. 2 - 1975, s. 14 - 16.
Bandvevstol. Norsk Husflid nr. 3 - 1978, s. 6 - 8.
Litt tekstilhistorie frå Nord-Østerdalen.
Årbok for Nord-Østerdalen 1981, s. 53 - 63.
Hald, Margrethe: Brikvævning. Kbh. 1932.
Olddanske tekstiler, s. 227 - 242. Kbh. 1950.

Herteig, Asbjørn E: Kongers havn og handels sete. Oslo 1969. pl. 47, s. 185.
Hougen, Bjørn: Norske Oldfunn VII, Snartemofunnene. s. 58 - 97.
Lorenzen, Erna: Til Vævespældets historie, s. 47 - 54. Købstadmuseet «Den gamle By», Årbog 1948.
Nilssen, M.F.: Inntrykk fra annen nordiske studieutstilling i Bergen 1928, s. 56 - 57.
Nordens Husflidsforbund IV, s. 41 - 57.
Nockert, Margreta: Textilfynden, s. 143 - 157, Tusen år på kyrkudden, Falun 1982.
Noss, Aagot: Bandlaging. By og Bygd XIX, s. 111 - 142.
Sierlius, U.T.: Bandtilverkningen hos finska allmogen. Nordens Husflidsforbund III, s. 29 - 38.
Trotzig, Liv og Axelsson, Astrid: Band. Västerås 1958, 1972.
Ågren, Katarina: Om bandskedar och band i Västerbotten, Västerbotten nr. 2 - 1980, s. 71 - 79.

Fellåkleet, (bilde 2, 2b) er 170 cm langt og 127 cm breitt, sydd saman av 36 + 6 bandlengder, 49 m - 5 cm breie band frå 11 + 1 renning.

Mønstervevde band med 2 mellomtrådar: 1 renning, 5 bandlengder + 1 skøyt, 99 renningstrådar, med 26 mønstertrådar, ull og bomullgarn.

Parband: Alle dei andre banda i sjølve åkleet er parband frå 10 renninger, med 2 lengder frå 1,3 lengder + 2 skøyter frå 1, 4-4-4 lengder frå 3, 5-5-5 lengder + 1 skøyt frå 3,7 lengder frå 1, og 2 skøyter frå 1 renning. Parbanda er vevd på ripsrenning med mønsterfelt plukka i begge vevskill både i mønster - og botntrådar, med renningsrips i sidene. 3 renninger har 68-79, 4 har 92-96 og 3 100-114 renningstrådar, mønsterfelt: 2 med 52, 2 med 56, 3 med 60, 2 med 76 og 1 med 84 trådar. Ripskantane på banda er på 8-10-12-16 eller 18 trådar i kvar side. Kantbanda i sidene på åkleet, oppe og nede, er ripsband.

Materialiet er ull, lin og bomull. Ullgarnet er 2-lagt spælsaugarn - sams og dekkhårgarn med Z-snu og S-tvinn, lingarnet er 2 lagt ubleikt med S-snu og Z-tvinn, bomullgarnet er 2-3 og 4 lagt med S-snu og Z-tvinn. Fargane er natur-kvitt og svart, ymse raude, grøne, blå og brune fargar. Lin- og bomullgarnet er ubleikt/naturfarga.

6 renninger er ullrenninger, 3 er ull- og linrenninger, 3 er ull-, lin- og bomullrenninger. Innslaget er 2-lagt ullgarn i 5, 2-lagt lingarn i 3, 4-lagt bomullgarn i 1, medan 1 renning har innslag av både ull- og lingarn, 1 av lingarn og 2- og 3-lagt bomullgarn og 1 av ull- og 2- og 4-lagt bomullgarn. I fellåkleet er det bomullgarn i 6 av dei 12 renningene/banda, renningstrådar av 2-3- og 4-lagt i 3, innslagsgarn av 4-lagt i 1, og 2-3- og 4-lagt som delar av innslag i 2.

Tekstbanda er vevd på ei blå ull- og ubleikt linrenning og på ei raud og svart ullrenning. Tekst se s. 8. Mønsteret endrar seg stadig, anten det er bokstavar eller anna mønster i banda. Det er nesten ikkje vevefeil i dei 49 metrane. Ein anna ting er at det er jamn avstand mellom renningstrådane frå jare til jare i alle dei 12 renningene/banda. (Når ein vever i «bandskje»/grind har det tendens til å bli tettare i jaren enn i midten.) Ingen tvil om at Kiersti Halvorsdatter Røe som har laga dette fellåkleet var ei øvd og dyktig veverse.

Åkleet er godt montert, banda er sydd saman med kastesting, skøyter og innbrettar med atteresting, sydd med dobbelt 2-lagt lingarn. Det er 6 bandlengder oppe og 7 nede i heil breidde, i midtre del av åkleet er lengdene kortare og med 3 band langsetter på kvar side, (desse 6 banda + nedste bandet på åkleet er frå same renninga, 104 renningstrådar).

Nedste bandet er skøytt i begge endar. Sårkantane i sidene oppe og nede er kanta med eit blått og svart tverrstripa ull-ripsband. Fellåkleet er i god stand, lite falma.

Langpute-trekket (SMT 1900)/Langpute 1 (bilde 1) er 110-115 cm langt (med innbretten) og 54 cm breitt, sydd saman av 20 bandlengder, 23 m - 2 - 2,5 - 4 - og 5 cm breie band frå 9 renninger.

Mønstervevde band med 2 mellomtrådar: 4 renninger, 6 bandlengder, (1-1-2-2). 3 renninger, 5 bandlengder med 74-90 renningstrådar med 15 doble (30) mønstertrådar. Den 4. renninga (yste bandet) har 51 renningstrådar med 13 mønstertrådar, 13 mønster, 12 ulike.

Mønstervevde band med 2 mellomtrådar og botn i lerret/toskaft: 1 renning, 2 bandlengder, 46 rennings-

trådar med 13 mønstertrådar. (Høver godt for veving i grind med doble holrader).

Parband med rapport, mønsterfelt og ripsbotn: 3 renninger, 10 bandlengder (2-4-4) med same trådtal 44, mønsterfelt: 28 trådar, alle har same mønster, men med variasjon i fargesamansetjing og talet på tverrstriper/innslag med ripsbotn mellom mønsterfigurane.

Parband utan ripsborn: 1 renning, 2 bandlengder, 53 renningstrådar, mønsterfelt: 36 trådar.

Banda er symetrisk samansett med 2 eller 4 lengder frå kvar renning 2. og 20., 3. og 19. osv. og med ei bandlengde i midten, det 11. bandet. 1. bandet er eit «ekstra», eldre 2 cm breitt brukt band som er sett til for at trekket skulle bli breitt nok.

Banda er vevd med renning og innslag i 2-lagt ubleikt lingarn og 2-lagt spælsau-dekkhårgarn (i det blå garnet i 4. og 18. 7. og 15. bandet er det meir sams spælsau-ull, ikkje så glansfullt garn.) Fargane er ymse raude, blå og gule og linfarge. Tre av banda i langputetrekket er skøytt.

Putar har hatt/har frynser og duskring med frynser i eine enden, innbrett i andre. Langpute-trekket har restar av fjør på vranga, men er utan bakstykke. Banda er i god stand så nær som 4. og 18. der innslaget delvis er borte.

Langpute 2 (bilde 3) er 110 cm lang og 54 cm brei, sydd saman av 19 bandlengder, 21,2 m - 2,5-4 cm breie band frå 7 renninger.

Mønstervevde band med 2 mellomtrådar: 5 renninger, 13 bandlengder, 53-79 renningstråder, 3 med 9, 1 med 17 og 1 med 21 mønstertrådar.

Parband: 1 renning, 2 bandlengder, 43 renningstråder, mønsterfelt: 27 tråder.

Parband på ripsbotn: 1 renning, 4 bandlengder, 52 renningstrådar, 12 trådar plukka i mønster.

Banda er sett saman symetrisk med 2-3 eller 4 lengder frå kvar. 3 bandlengder er skøytt med andre band frå puta.

Garnet er 2-lagt ubleikt lingarn og 2-lagt spælsaugarn - sams og dekkhårgarn. I ei renning er det òg 2- og 3-lagte bomullstrådar på eine sida av bandet. Tekstbanda, tekst se s. 9, og fleire av dei andre har variasjon i mønsteret, men i denne langputa er òg fleire vevd med same mønster i heile

lengda. Fargane er linfarge, sauesvart og ymse raude og blå.

Putar har skinn bakstykke, og fjør og dun som putefyll. Ho har 11 duskar, 3 på eine langsida og 4 på kvar av kortsidene. Garnet i duskane er renningsstubb, men ikkje berre frå denne puta. Ho er i god stand, lite falma.

Langpute 3, (SMT 1901) (bilde 4) er 90 cm lang og 55 cm brei, sydd saman av 36 bandlengder: 33 m - 1-2 cm breie band frå 18 + 3 renninger.

Mønstervevde band med 2 mellomtrådar: 21 renninger, 27 - 39 renningstrådar, 13 med 7, 7 med 9 og 1 med 11 mønstertrådar. Mønstertrådane er 2-lagt spælsaugarn - sams og dekkhårgarn, i sauesvart, ymse raude, grøne og blå fargar. 11 renninger har 2-lagt ubleikt som botntråd, medan 8 har bomull, 3 har 2-lagt og 2 har 4-lagt bomullgarn. Mange av dei 36 bandlengdene, frå 18 renninger, har skiftende mønster, tekst se s. 9.

Banda er sett saman symetrisk med 2 lengder frå kvar, med dei to bokstavbanda som 18. og 19. bandet i langputa, midtbanda. 10 av banda er skøytt, 3 med skøyt frå dei andre banda/renningene, 7 med skøyttar frå eigne 3 renninger/band, 1, 2 og 4 skøyttar frå kvar.

Putar har frynser frå banda pluss påsette duskringar med frynser av renningsstubb i eine enden. Bakstykket er av heimegarva skinn. Putefylla er fjør, dun og små samanbretta gulkvite papirbitar. Putar er i god stand, lite falma.

Langpute-trekket/Langpute 4 (Bilde 5) er 89 cm langt og 49 cm breitt, sydd saman av 30 bandlengder, 26,5 m - 1,5 - 1,9 cm breie + 2,2,3 og 2,8 cm breie band frå 15 renninger.

Mønstervevde band med 2 mellomtrådar: 13 renninger, 26 bandlengder, 6 med 7, 5 med 9 og 2 med 13 mønstertrådar, banda med 13 mønstertrådar er utan ripskant i sidene. Ripsband: tverrstripa, 1 renning, 2 bandlengder.

I dette trekket er det ein «ny» teknikk, - ein avart av parband (se s. 19, e). I renning, 2,2,3-2,8 cm breie bandlengder, det 27. og 30. i raudt og svart spælsaugarn. 47 renningsstrådar, 1 svart - 1 raud - 1 svart - 1 raud - 1 svart = 1 rapport, 9 rapportar + 1 svart tråd i kvar side. Desse to bandlengdene

og somme av dei andre har variasjon i mønsteret. Alle, så nær som desse er sydd saman med 2 lengder frå same renning ved sida av einannen, med frynse-endane til kvar sin ende. 2 av banda er skøytt, det eine har to skøytar, 1 av langbanda har vore lengre, 2 kortare, dei to korte har fått skøytar frå det lange.

Det er 2-lagt ubleikt lingarn i botn på 12, 2-lagt ubleikt bomullgarn i botn på 1 renning. Ullgarnet er 2-lagt spælsaugarn, det meste er dekkhårgarn, fargane er sauesvart og ymse raude, blå, grønne, gule og brune fargar.

Putetrekket er utan bakstykke, men har restar av fjør på vranga. Ved «funnet» var putetrekket sydd saman til ei omlag kvadratisk pute. Det er svært slitt og velbrukt, sterkt falma, minst falma i endestykka, falminga synte stor fargeending.

Langpute 5 (bilde 6) er 102 cm lang og 54 cm brei, sydd saman av 23 bandlengder, 26 m frå 16 renninger.

Mønstervevde band med 2 mellomtrådar: 9 renninger, 10 1,4 - 2,2 cm breie bandlengder + 8 bandlengder 40 - 80 cm og 2 skøytar 12 og 30 cm lange, 35 - 48 renningstrådar, 1 med 7,4 med 9,2 med 10, 1 med 11 og 1 med 13 mønstertrådar (med 3 botntrådar i kvar side).

Parband: 7 renninger, 6 3 - 4 cm breie bandlengder + 5 lengder 40 - 90 cm lange og 2 skøytar 32 cm lange, 6 renninger har mønsterfelt på 36 - 52 trådar, 1 renning har 61 trådar i mønsterfeltet og 1 botntråd i jarane.

Materialet er ullgarn/sams spælsaugarn - litt dekkhårgarn, 2- og 3-lagt, 2-lagt lingarn og 1-3-4- og 6-lagt bomullgarn, ubleikt og bleikt. Lingarn i 9, bomullgarn i 7 renninger. Fargane er natur-kvitt og svart, ymse raude, blå, grønne, gule og brune + melert (1 tr. svart og 1 tr. kvitt tvinna saman). Mange av banda har skiftande mønster, tekst se s. 10. Bandlengdene er delvis sett saman symetrisk, likt frå ytterkantane og innover, og slik at frynser/duskringar vender til same enden av puta. 2 av bandlengdene er skøytt 2 gangar, 7 er skøytt 1 gang, dei fleste skøytane er på midtre delen av putelengda. Av parbanda er det omlag 1½ lengde av kvar, - dette tyder på at somme av desse kan vera vevd til hengsler.

Langputa har bakstykke av blått vadmél, større enn

framstykket, men med nedtråkla fold langsetter midt under. Puta er open i eine enden. Puta er noko lenger i eine sida (over 7 bandlengder i frynse-enden). Banda er heile og fine, dei er noko falma særleg i frynseenden, skøyten i ytre band har stor fargeending. Puta må ha vore skjerma for lys og sol, bakstykket er sterkt falma. Puta er i god stand.

Langpute 6 (ei halv pute, bilde 7) er 48 cm lang og 59 cm brei, sydd saman av 37 bandlengder 18,4 m - 16 1,4 - 1,6 cm og 7 1,7 - 2,3 cm breie band frå 23 renninger.

Mønstervevde band med 2 mellomtrådar: 22 renninger, 28 - 47 renningstrådar, 9 med 7, 6 med 9, 1 med 10, 3 med 11 og 3 med 13 mønstertrådar.

Parband: 1 renning, 1 2,3 cm breitt band, 32 renningstrådar, mønsterfelt: 28 trådar.

Ullgarnet er 2-lagt (3-lagt i ein farge) spælsau - mest sams, litt dekkhårgarn. Fargane er sauesvart og ymse raude, blå, grønne, brune, beige og gule. Ubleikt lin og bomullgarn, 2-lagt lingarn i 16 og 2-lagt bomullgarn i 5,3-lagt i 1 renning.

Banda er sett saman enkeltvis og 2 og 2 ved sida av einannen, 2 ganger med avstand, på midten 3 band frå same renning. Puta har 13 enkeltlengder (1 parband) + 7 skøytar 15 - 40 cm lange, 18 lengder frå 9 og 3 frå 1 renning. 4 av bandlengdene er skøytt 2 ganger, 1 er skøytt 3 ganger, skøytar 3 - 4 og 15 - 40 cm lange. Tekstbandet (skøyt + 1 lengde) se s. 10, og nokre av dei andre har skiftande mønster.

Dette er ei halv langpute, avklipt på midten og overkasta/sydd saman att over sårkanten med svart 3-lagt lingarn. Puta har frynser i eine enden, ein del av banda har berre overkasting, ikkje frynser, frynsene kan ha vore i den andre enden - på den halvparten av puta som er borte/er avklipt.

Bakstykket er geitskinn, med restar av hår på innsida, sett saman av fleire bitar. Putefylla er reinsdyrhår.

Puta, både fram og bakstykket er svært slitt, med reparasjon både på fram- og baksida. Skinnet er tynnslitt med fleire hol. Av frynsene er det berre små restar att. Ein del av mønsteret/mønstertrådane er borte på nokre av banda, ripskantane óg, det er særleg det raude og blå

garnet som er borte. Fargane er sterkt falma, og puta har stor fargeendring.

Langpute 7, (bilde 8) er 115 - 120 cm lang og 54 cm brei, sydd saman av 19 bandlengder, 23 m - 2,8 - 3,8 cm breie band frå 10 renningar.

Alle 10 renningene er parband, 1 renning er parband med parti i ripsbotn, 36 - 52 renningstrådar, mønsterfelt: 3 med 20, 7 med 36 trådar. Ripskant med frå 7 til 11 tråder i kvar side.

Materialet er 2-lagt ullgarn/sams spælsaugarn, 3 renningar har berre ullgarn, i 5 renningar er det óg 3-lagt. 4 renningar har 2-lagt ubleikt lingarn, 3 har 2-lagt ubleikt bomullgarn. 7 renningar har innslag av ullgarn (1 med brunt, 6 med sauesvart), 3 har 2-lagt lingarn. Fargane er naturkvitt og ymse sauesvarte, raude, blå, grønne, brune og gule, ubleikt lin- og bomullgarn.

Banda er sett saman symetrisk med 2 lengder frå kvar, med ei lengde av det 10. midtbandet i puta. I begge ender av puta er påsett duskringar med frynser, 11 i eine og 14 i andre enden. Det same garnet/fargane går att i fleire av renningene og i duskringane. Endane av banda går inn i puta.

Til framstykket er det sydd til eit underfór/bolster vevd i 3-skafts langstripa kypert (i bindinga) og med striper i tynt og tjukt lingarn, innslag i strygarn, alt 1-tråda garn.

Bakstykket er rutet ullstoff, av 1-tråda ullgarn i svart og blåraudt, renningsrapporten er 4 ruter - 8 trådar av kvar farge og 4 trådar av kvar, (vevd i kvitt og svart og farga etterpå). Eigarane av putene har óg to kjolar av same stoffet. Det skal vere to av kjolane til Anne Knutsdotter Os (1809 - 1891), se s. 10. Putefylla er fjør og dun. Langputa/banddyna er i god stand, ho har tålt bruken godt.

Langpute 8 (bilde 9) er 100 - 105 cm lang og 53 cm brei, sydd saman av 18 + 2 bandlengder, 19 m frå 9 renningar + 2,15 m frå 2 - 4 cm breie strikka bandlengder.

Mønstervevde band med 2 mellomtrådar: 2 renningar, 4 1,8 cm breie bandlengder, begge med 39 renningstrådar, 9 mønstertrådar.

Parband: 4 renningar, 8 2,6 - 3,2 cm breie bandlengder, 38 - 58 renningstrådar, mønsterfelt: 20 - 38 trådar.

Parband med parti i ripsbotn: 1 renning, 2 2,6 cm breie bandlengder, 34 renningstrådar, mønsterfelt: 24 trådar.

Parband på ripsbotn: 2 renningar, 4 2,6 - 3,2 cm breie bandlengder, 40, 42 renningstrådar, 12 trådar plukka i mønster. Ein del av banda har skiftande mønster. I alle 9 renningane er det 2-lagt ullgarn, sams spælsaugarn og i 5 av dei er det óg 2-lagt ubleikt lingarn.

3 av renningene har 2-lagt lingarn og 6 har svart og raudt ullgarn i innslaget.

Fargane er naturkvitt og ymse sauesvarte, raude, blå, grønne og gule og linfarge.

Dei to strikka bandlengdene, strikka i ei lengde, med eitt opplegg, ei avfelling og 2 sárkantar, etter deling. Opplegg 20 masker, strikka fram og attende, 13x13 masker pr. 3 cm.

Strikka med raudt mønster på sauesvart botn (siste 50 cm ein lysare raudfarge) i 2-lagt ullgarn med Z-snu og S-tvinn. Desse banda har óg skiftande mønster, og bokstavane A K D, se s. 10. 9 masker høge - 8 masker breie, 8 omg. fór avfelling av bandet. Bandet er janmt og fint strikka, - faste små masker.

Banda er stort sett samansett symetrisk, litt forskyvning i midtre del av puta, dei strikka banda er nr. 9 og 14. I høgre side har puta 12 duskringar med frynser. I andre enden har hjørnene stoffduskar av 4 og 5 stofflappar frå ulike stoff. Det er ingen bandskøyter, men 2 -3 trådskøyter til anna farge i banda. Endane av banda går inn i puta, tildels med lange stubbar 4 - 8 cm. 3. og 18. band må vere eit eldre brukt band, det har frynser inni puta. frynsene er falma. Elles går garnet/fargane att i fleire av banda, vevde og strikka og i duskringane, så her som i pute 7, kan dei vere laga med tanke på pute.

Baksida er ringvend- lin- og ullstoff, samanskøytt, med 1-tråda ubleikt lingarn i S-snu i renninga og 1-tråda blått ullgarn i Z-snu i innslaget. Skei 70 - 10, ½ (1 tråd i hovel 2 tråder i tind) 12 innslag pr. cm. På baksida av puta (under 4. - 6. band) er det på det blå ringvendstoffet med blåraudt 2-lagt ullgarn brodert med korssting K J D, se s. 10. Putefylla, se s. 10. Langputa er i god stand og er lite falma.

Langpute 9, (bilde 10) er 100 cm lang og 53 cm brei, sydd saman av 21 bandlengder 22,4 m - frå 11 renningar.

Mønstervevde band med 2 mellomtrådar: 7 renningar, 13 1,5-2,8 cm breie bandlengder, 1 renning, 2 5,5 og 7,5 cm lange skøytar, 27 - 50 renningstrådar, 3 med 7, 1 med 9, 2 med 10 og 1 med 13 mønstertrådar.

Parband: 2 renningar, 6 (2 - 4) 2,7 og 4 cm breie bandlengder, 52 renningstrådar, mønsterfelt: 36 trådar.

Spjeldvevde/snålvevde/brikkevevde band, tredd med 2 trådar i kvar brikke: 1 renning 2 1,8 cm breie bandlengder, 34 renningstrådar, 17 brikker/8½par, 6 høgre - 4 venstre - 7 høgre/med maskeverknad mellom 6. og 7., 10. og 11. brikke, tredd med 2 trådar i kvar brikke, se s. 11. Kantbrikkene, 2 i kvar side, er tredd med dekkhårgarn i B og D, med gult i ytre og raudt i indre.

Midtfeltet, 13 brikker, - er tredd med 1 tråd lingarn og 1 tråd farga dekkhårgarn, 3. brikka (1. i midtfeltet) er tredd i A og C, 4. i B og D osv. (tredd med forskyvningar - tomme hol står mot tredje hol), slik oppstår det skrålinjer - annakvar i lingarn annakvar i dekkhårgarn (1 blå, 1 raud, 1 blå). Innslaget er 2-lagt lingarn. Bandlengdene er vevd med skiftande dreieretning/har mange og varierte mønster. Det at halvparten av renningstrådane i midtfeltet er lingarn gjev ein fin verknad i bånd.

Garnet i dei andre bånd er 2-lagt ubleikt lingarn og 2-lagt spælsaugarn, mest sams - litt dekkhårgarn. Fargane er naturkvitt og ymse raude, blå, grøne og gule. Bånd har skiftande mønster 2. og 20. band er skøytt, 2 skøytar frå bånd, 2 skøytar frå eiga renning. Bånd i puta er sett saman symetrisk, med 2 lengder frå kvar, midtbandet/11. band er 1 lengde, av det eine parbandet er det 4 lengder.

Bakstykket er saueskinn med restar av ull på innsida, litt mindre enn framstykket, kan vera restar av ein nedslitt skinnfell. Putefylla er fjør og dun. Puta har frynse-endane i den eine enden, i den andre enden går puta ut i «tut» i begge hjørner pluss at det der og midt på er påsett stoffduskar. 2 grøne og 1 blå stofflapp i kvar dusk (det grøne med restar av stofftrykk).

Langputa er i god stand sjølv om nokre av bånd er slitt, ho er ein del falma.

Langpute 10, (bilde 11) er 100 cm lang og 56 cm brei, sydd saman av 33 bandlengder + 4 bandlengder på tvert (2 lengder i kvar ende), 33 m frå 18 renningar.

Mønstervevde band med 2 mellomtrådar: 16 renningar 30 1,5-2,2 cm breie bandlengder, 35 renningstrådar, 2 med 7, 7 med 9, 1 med 10, 3 med 11 og 3 med 13 mønstertrådar.

Parband: 1 renning, 1 3,5 cm breitt band, 69 rennings-trådar, mønsterfelt: 51 trådar.

Ripsband: 1 renning, 2 2 cm breie bandlengder, 39 renningstrådar i tynt ullgarn og ubleikt lingarn, lin innslag.

Garnet er 2-lagt ubleikt lingarn i 12 renningar, ubleikt bomullgarn, 2-lagt i 5 og 3-lagt i 1. Ullgarn, sams spælsaugarn litt dekkhårgarn, 2-lagt i 14 og 3-lagt i 4 renningar. Fargane er ymse raude, blåraude, grøne, blå og gule, ubleikt lin- og bomullgarn.

Tekstbånd se s. 11 og fleire av dei andre har skiftande mønster. Langputa er samansett symetrisk med 5 band i midtpartiet og med 4 i ytre kant, i mellompertia er 2 og 2 band frå same renning monterte ved sida av einannan, alle frynse-endane til same ende av puta. I kvar ende har langputa 2 bandlengder på tvert (på 2 av båndane er det frynser inni puta). Tverrbånd er underlag for sluttenden av bånd og frynsene i eine enden, i andre enden som ekstra lengde på puta. 11 band er skøytt. Bokstavane M og H står på 2 av skøytane.

Bakstykket er skinn, samansett av fleire stykke. Putefylla har vore fjør, dun og stoffbitar. Langputa har stoffdusk, 3 ullstoff-lappar i kvar, innsett i endane på langsiden. Framstykket er heilt og fint - så nær som nedslitte/av-ete frynser på 29. og 33. band. Bakstykket er slitt og viser at langputa er velbrukt. Bakstykket har 2 «gamle» lapper + fleire rift og «nyare» reparasjonar. Ho er åpen i høgre ende. Frå 1986 i Os Museums eige.

Langpute 11, N F 208 - 19 (bilde 12) er 98 cm lang og 49 cm brei, sydd saman av 34 bandlengder + 2 lengder på tvert på undersida, 19 renningar, 32,4 m - frå 17 + 2 renningar (til

Mønstervevde band med 2 mellomtrådar: 18 renningar, 1,1 - 2 cm breie bandlengder, 31 - 47 renningstrådar, 1 med 5,7 med 7,1 med 9,3 med 10,1 med 11 og 5 med 13 mønster-trådar.

Parband: Tverrbandet på undersida av framstykket i den lukka enden er eit ullband-parband i naturkvitt og svart og raudt, 1,6 cm av bandet er synleg, renninga har truleg hatt 44 renningstrådar, med mønsterfelt på 36 trådar, breidde 3 cm.

Materialet er 2-lagt spælsaugarn - sams og dekkhårgarn, i ymse raude, blå, grønne og gule fargar, og 2-lagt ubleikt lingarn. Dei fleste banda har skiftande mønster.

Banda er sett saman symetrisk frå ytterkant og innover med litt forskyvning i midtre delen av puta. Mange av banda er skøytt, 13. bandet har 3 skøyter, elles er det 13 andre bandskøyter. Dei 3 ytre banda på begge sider er kortare langband alle 6 er skøytt.

På «tuten» på 34. band i den lukka pute-enden er det påsett duskring med frynser. Under bandendane/frynsene, ligg tverrbanda, både i den lukka og i den opne enden. Framsida har underfôr/bolster i toskafts ullstoff, renning av 1-tråda svart ullgarn, skei 60 - 10,½, innslag 1 tråd svart 1 tråd gult saman (dobbelt). Dette stoffet går frå opningsenden og 60 cm innover i puta, der det er skøytt med naturkvitt toskafts ullstoff. Mellom det gul-svarte ullstoffet og framstykket er det langsetter sidene frå opningsenden lagt inn eit blått og svart rutet toskafts ullstoff (4 trådar blått og 8 tråder svart i renningsrapport 3 og 6 tråder i innslagsrapport). Det gul-svarte stoffet er «vattert» til framstykket med tråklestingrekker på tvert av puta, 3 - 5 cm mellom kvar rekke (det naturkvite stoffet er ikkje «vattert» til puta).

Inni, mellom og innafor puteføret er det restar av småfjør. Bakstykket er kalv/kuskinn, med håret inn i puta, raudbrunt med kvite flekkar. Skinnen samansett av 4 stykke, 1 stort og 3 mindre, skøytt på same måte som i skinnfellsaum. Bakstykket er mindre enn forstykket, og 2-3 band «legg seg» til baksida. Puta er open i høgre ende.

Langputa er velbrukt. Banda i begge yttersider er mykje slitt, mønsteret/garnet delvis borte i store parti, særleg på 3. og 32. band. Lingarnet frå saumane mellom banda er delvis borte på dei ytre banda. Frynsene er slitt, somme er nedslitt heilt til «halsen» slik at berre «hodet» står att. Glansen i dekkhåret kjem ekstra fint fram i dei slitte

frynsene. Skinnsida viser slit og bruk. Ho har 3 lapper, lappa med skinnsaum, og 3-4 rift og sår.

Langputa 12, (bilde 13) er 97 cm lang og 54 cm brei, sydd saman av 19 bandlengder, 18,5 m frå 7 renninger.

Mønstervevde band med 2 mellomtrådar: 4 renninger, 11 2,2 - 2,5 cm breie bandlengder, 47 - 67 renningstrådar med 9, 13, 15 og 17 mønstertrådar.

Parband: 2 renninger, 6 3 - 3,5 cm breie bandlengder, 52 renningstrådar med mønsterfelt i heile breidda.

Parband på ripsbotn: 1 renning, 2 2,7 cm breie bandlengder, 56 renningstrådar, 12 trådar plukka i mønster.

Garnet er ullgarn - sams spælsaugarn og dekkhårgarn, lin og bomullgarn. Fargane er ymse raude, blått og sauesvart. Nokre av banda har skiftande mønster. Langputa er samansett symetrisk med 2, 3 el. 4 bandlengder frå kvar renning. 1. og 2. band er skøytt med band av same slag.

Puta har hatt stoffduskar i hjørnene, innsett frå langsida. Dei 2 blå banda i midtre del av puta har duskringar med frynser. 10 av dei andre banda har frynser i høgre ende.

Bakstykket er saueskinn med kortklipt kvit ull inn i puta, sett saman av 2 stykke. Underfôr/bolster er saueskinn med kortklipt grå og kvit ull mot vransida av banda. Putefylla er fjør og dun. Tekst på baksida se s. 11.

Puta er i god stand, banda er heile og fine så nær som linmønstertrådane i 6. og 14. band, som delvis er borte. Elles er puta slitt i hjørnene og i høgre ende. Den eine stoffdusken står att, 2 er borte, restar av 1 er att. Puta er litt falma.

Langputa 13 (ei halv pute, bilde 14) er 51 cm lang og 30 cm brei + 10 cm til bakstykket = 40 cm, sydd saman av 24 bandlengder, 12,7 m 1,5 - 2 cm breie band frå 8 renninger.

Alle er mønstervevde band med 2 mellomtrådar, med 30 - 50 renningstrådar, 2 med 7, 4 med 9 og 2 med 11 mønstertrådar. Alle har ripskant i sidene. Ullgarnet er spælsau - mest sams, litt dekkhår, og ubleikt lingarn. Fargane er ymse raude, grønne, blå og sauesvart. Banda er sett saman med 3 lengder frå kvar. I høgre ende har 2. band 2 skøyter og 22. (baksida) har 1.

Dette 40 cm breie stykket frå ei halv langputa er omgjort

til ei mindre pute. Oppe i venstre ende, har banda 4 cm innbrett på 16. - 24. band (for- og baksida). 1. - 15. band går 2 - 3 cm ned på baksida. I høgre ende liten innbrett på banda. 1. bandet delvis borte i saumen.

Bakstykket er 5 bandlengder + 40 cm breitt bolster/to-skafts ull-linstoff. Skei 60 - 10,½, 1 tråda ullgarn S-snu i renninga, langstripa i blått, kvitt og 2 raudfargar, rapport 1,8 cm, innslag 1 tråda ubleikt lingarn, Z-snu, 8 tr. pr. cm. Putefylla er dun og fjør. Banda er i god stand. lite falma. Lin-mønstertrådane i 5. 11. 16. band delvis borte. 2 - 3 hol i bakstykket ved saumen til 24. band.

Putetrekk, N F 248 - 98, frå Rud, Flesberg i Numedal (bilde 15)

54 cm langt og 59 cm breitt, sydd saman av 24 bandlengder, 12,8 m frå 7 renninger.

Mønstervevde band med 2 mellomtrådar: 1 renning, 4 1,5 cm breie bandlengder, 33 renningstrådar, 7 mønstertrådar.

Parband: 1 renning, 4 2,5 cm breie bandlengder, 66 renningstrådar, mønsterfelt: 54 trådar.

Parband på ripsbotn med mønster på begge sider: 1 renning, 2 4,5 cm breie bandlengder, 80 renningstrådar, mønsterfelt: 42 trådar.

Brikkevevde band, tredd med 2 trådar i kvar brikke: Maskeverknad: 2 renninger, 6 (2-4) 2,8 og 4,5 cm breie bandlengder, 44 og 88 renningstrådar, 22 og 44 brikker. Utan maskeverknad (maskeverknad i sidene, og i midten og på det eine): 2 renninger, 8 (4-4) 1,6 cm breie bandlengder, 30 og 28 renningstrådar, 15 og 14 brikker. Alle er tredd tverrstripa, og med 2-lagt halvbleikt lingarn i det meste av den eine tverrstripa og elles med 2-lagt spælsaugarn - sams og dekkhårgarn i ymse raude, blå og gulegulbrune fargar. Innslag 2-lagt lingarn. (I By og Bygd XXX står at brikkene er tredd med 4 trådar).

Ingen av dei brikkevevde banda er vevd tverrstripa, dei er vevd med skiftande partivis dreieretning og med mønstervariasjon ved at det er halde att på aktuelle brikker slik at renningstrådane går over 1 - 3 innslag, dvs. at ein får lengre trådsprang/masker i brikkeveven, dette kjem tydeleg fram på 2. 23. og 8. 10. 15. 17. band, alle med maske-

verknad, men óg i dei smale (dei med maskeverknad i sidene, og i midten på det eine, 3. 5. 20. 22. og 7. 9. 16. 18.)

Med denne måten å veve på er det kome fram «nye» typar av brikkevevde band. (se By og Bygd XXX, bilde s. 63 av band frå Lavik i Sogn, med maskeverknad, i same teknikken.)

Materialet er 2-lagt halvbleikt lingarn og 2-lagt spælsaugarn - sams og dekkhårgarn i sauebrunt og ymse gule, blå og raude fargar. Lin innslag, ytre bandet har sauesvart ullgarn.

Banda er sett saman symetrisk med 2 og 4 lengder frå kvar. Fleire av banda er skøytt, men her er alle skøytt med band av same slag. Putetrekket er lysare i endane, særleg den eine, etter langsiden viser det óg og at ripskanten på ytre banda har vore innbretta i puta, tydeleg at «langputa» har vore brukt som pute i denne «halve» storleiken óg. Det er restar av fjør på baksida.

Putetrekket er reparert ved NF i 1949, m.a. med underlag av 4 - 4,5 cm breitt linstoff i begge endar. Det er i god stand. Noko falma særleg har raudfargen i det nest yste bandet i begge sider stor fargeending.

Analyse Fellåkle

1.4.34.37. band: «Parband»

Renning: 2-lagt lingarn, bleikt nr. 12/2

høgretvinn,

2-lagt sams spælsaugarn (ca.) nr. 6/2,
venstretvinn,

raudt nr. 2, grønt nr. 4, svart, lys raudt
nr. 3,

2-lagt dekkhårgarn (ca.) 6/2, lilla nr.
1, kvitt, v.-tvinn.

Innslag:

2-lagt lingarn nr. 10/2, høgretvinn.

Renneliste:

8 tr. lin
8 tr. lilla
1 tr. raudt } × 6
1 tr. svart }
1 tr. svart } × 6
1 tr. l. raudt }
1 tr. grønt } × 6
1 tr. svart }
1 tr. svart } × 6
1 tr. l. raudt }
1 tr. raudt } × 6
1 tr. svart }

8 tr. lilla

8 tr. lin

92 renningstrådar,

Renningsrips: 16 trådar i kvar side,

Mønsterfelt: 60 trådar.

Bredde: 5 cm + sømrom ca. 3 - 4 mm

Lengde: 1: 124,5 + innlegg i kanta 2 cm = 126,5 cm
4: 124 + innlegg i kanta 2 cm = 126,0 cm
34: 125 + innlegg i kanta 2 cm = 127,0 cm
37: 125 + innlegg i kanta 2 cm = 127,0 cm
506,5 cm

Innslag: 1: 530 - 14 innslag pr. 3 cm
4: 534 - 14 innslag pr. 3 cm
34: 493 - 13 innslag pr. 3 cm
37: 453 - 10-13 innslag pr. 3 cm

Mønster: se s. 8.

Langpute 6

28.30. band: Med 2 mellomtråder.

Materialer:R: 2-lagt ubleikt lingarn, venstre
snu, høgre tvinn, tjukkere
enn nr. 16/2,

2-lagt ullgarn, høgre snu, venstre
tvinn,

Blått - farge svarer til
Rauma fnr. 659

Raudt - farge svarer til
Rauma fnr. 657

Grønt - farge svarer til
Rauma fnr. 691

Innslag: 2-lagt lin,
som i renninga.

Renneliste:

1 tr. lin
1 tr. grønt
1 tr. lin
1 tr. rødt } × 5
2 tr. lin }
1 tr. blått } × 3
2 tr. lin }
1 tr. raudt } × 4
2 tr. lin }
1 tr. raudt
1 tr. lin
1 tr. grønt
1 tr. lin

43 renningstråder - 13 mønster-
tråder med 24 + 2 mel-
lomtråder
2 tråder i rennings-
rips i kvar side.

Innslag pr. 3 cm: 24

Bredde: 2 cm

Lengde: 28:50,5 cm

30:50,5 cm = 101 cm

Frynser:

Begge banda har i høgre ende rester av itredde frynser gjennom midten av banda, ca. 1 cm inn frå enden, og desse + dei frå banda er holdt saman med 2-3 omkast av lingarnet og omkasta er nedsydd til bandet med tungesting – med «hode» innover på bandsida, frynsene er heilt nedslitt inntil denne nedsydde «halsen» utafor «frynsehode».

Veving: God

Tilstand: Det blå garnet som er det same som i 12. og 13, bandrenning 10, er også i desse 2 banda delvis borte, mange steder heilt borte, det som er att er stort sett småbiter (møllspist?), dei yste 13 cm i høgre ende har stort sett heilt garn også av det blå og er totalt sett i best stand. I store deler av banda er det blå heilt borte. Det røde er heilt, men har lysna ein del. Det grøne har også lysna ein del.

Mønster: se s. 9.